

Dansk mælkeproduktions konkurrenceevne i 2019

Forfatter: Morten Nyland Christensen^a

^a Seges Erhvervsøkonomi

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Sammendrag

I denne rapport ses der på økonomien i dansk mælkeproduktion i forhold til de europæiske lande samt nogle af de store mælkeproducerende lande på verdensmarkedet. Dataindsamling og validering på tværs af landene er udført af det selvstændige tyske institut, IFCN (International Farm Comparison Network), der hvert år sammenligner rentabilitet og produktionsomkostninger for mælkeproduktion i hele verden.

Danmarks omkostningsniveau til at producere mælk ligger på et middelhøjt niveau på verdensplan. Højere end mange af de lande, der sammenlignes med på verdensplan som eksempelvis USA og New Zealand. I et europæisk perspektiv er produktionsomkostninger lige under middel. Overgået af Irland og større østeuropæiske bedrifter. Men lavere end mange centraleuropæiske bedrifter.

Introduktion

I denne rapport ses der på økonomien i dansk mælkeproduktion i forhold til de europæiske lande samt nogle af de store mælkeproducerende lande på verdensmarkedet.

Dansk mælkeproduktion er væsentligt større end det forbrug, der er i Danmark, hvilket gør os til nettoeksportør af mælk. Danske mælkeprodukter er derfor i konkurrence med andre eksporterende lande om at afsætte mælken, hvilket påvirker afregningsprisen. På verdensmarkedet bestemmes priserne på produkterne af udbud og efterspørgsel, hvor efterspørgsel er bestemt ud fra den generelle udvikling i samfundet og prisniveauet på produkterne i køledisken. Udbuddet afhænger af mælkeproducenters evne til at producere mælk til de priser, der modtages, og hvor vækst i produktionen hænger sammen med, hvor rentabel produktionen er. Da der er forskel på de priser, landmændene bliver afregnet med for mælken rundt i verden, er det ikke nok udelukkende at se på produktionsomkostningerne, men vigtigt at vurdere på den samlede rentabilitet.

IFCN (International Farm Comparison Network) er et internationalt samarbejde om økonomiske analyser af kvægsektoren. Hvert år udgiver de en rapport, hvor økonomien på en ensartet måde analyseres for alle deltagende lande. Resultaterne valideres og behandles, således at landene kan sammenlignes, og dermed kan resultaterne bruges til at vurdere den internationale konkurrenceevne.

Materialer og metoder

Data til denne rapport er opsamlet og valideret af IFCN, som er et tysk institut, der indsamler detaljerede oplysninger på bedriftsniveau i hele verden og ser på overordnede tendenser i produktion og afregningspriser på globalt plan. De har samarbejdspartnere i over 50 lande, der hver leverer data fra deres lande. Disse data valideres gennem IFCN's produktionsøkonomimodel, der kan standardisere til fælles måleenheder.

SEGES er dansk partner og leverer de danske data, som er baseret på statistiske opgørelser over mælkeproduktionen på forskellige besætningsstørrelser. De fleste lande i den vestlige verden har ligeledes adgang til regnskabstal for en større mængde besætninger. Andre lande har ikke samme datagrundlag, men finder nogle benchmark-gårde, hvor tallene bliver valideret af eksperter i landet. Denne metode bruges især i Afrika og Asien. Databasen er unik ved, at en stor del af de mælkeproducerende lande er repræsenteret, samt at der er et højt kvalitetsniveau.

Der er fokus på at opnå viden om økonomien på typiske bedriftsstørrelser i hvert land. Der er stor spredning i bedrifternes resultater i landene, hvilket derfor afspejler sig i, at besætningerne i de individuelle lande har resultater, der både kan være væsentligt bedre og væsentligt ringere end gennemsnittet. Tallene skal ikke ses som et udtryk for, hvad de bedste landmænd kan præstere, men som det generelle niveau på en bestemt type gård. Hver gård er kendetegnet ved land, antal årskøer og i større lande en geografisk region.

Der er to danske bedriftstørrelser med i 2019-opgørelsen med henholdsvis 200 og 350 konventionelle årskøer, hvor data er baseret på økonomidatabasen (ØDB) på SEGES.

TIPICAL

IFCN har udviklet en model, der kaldes TIPICAL, som konverterer nationale opgørelser i lokal valuta til ensartede måleenheder samt validerer data og energikorrigerer mælken. Modellen opsamler mange variable, der kan bruges til den ensrettede opgørelse og validering. De fleste lande deltager i en række, hvilket gør det muligt at følge udviklingen.

Mælken er energikorrigeret til et andet energiniveau end i Danmark, hvor IFCN bruger 4 % fedt og 3,3 % protein, hvilket er marginalt mere protein end i den EKM, der bruges i Danmark. Forkortelsen hedder SCM (Solids Corrected Milk), og 1 kg SCM svarer til 0,992 kg EKM.

IFCN betragter grovfoderproduktion som en del af mælkeproduktionen, men ikke arealet til salgsafgrøder, der sælges. Det betyder, at det areal, der bruges til grovfoder og salgsafgrøder, er med i opgørelsen, og der er også afkoblet EU-støtte med som en indtægt i mælkeproduktionen.

Der vises tal fra følgende lande, som udgør et udvalgt uddrag af de bedrifter, der er med i databasen:

Bedrifter

DK-360	Dansk bedrift med 360 årskøer
DK-200	Dansk bedrift med 200 årskøer
IE-159	Irsk bedrift med 159 årskøer
DE-1200E	Tysk bedrift med 1.200 årskøer i den østlige region
LV-218	Lettisk bedrift med 218 årskøer
DE-314N	Tysk bedrift med 314 årskøer i den nordlige region
ES-200NW	Spansk bedrift med 200 årskøer i den nordvestlige region
BE-95N	Belgisk bedrift med 95 årskøer i den nordlige region
DE-700E	Tysk bedrift med 700 årskøer i den østlige region
FR-100C	Fransk bedrift med 100 årskøer i den centrale region
PL-221N	Polsk bedrift med 221 årskøer i den nordlige region
UK-160NW	Engelsk bedrift med 160 årskøer i den nordvestlige region
UK-259SW	Engelsk bedrift med 259 årskøer i den sydvestlige region
NL-249	Hollandsk bedrift med 249 årskøer
DE-155N	Tysk bedrift med 155 årskøer i den nordlige region
IT-229	Italiensk bedrift med 229 årskøer
NL-101	Hollandsk bedrift med 101 årskøer
IT-154	Italiensk bedrift med 154 årskøer
AT-68	Schweizisk bedrift med 68 årskøer
LU-151	luxembourgsk bedrift med 151 årskøer
FI-141	Finsk bedrift med 141 årskøer
NO-37	Norsk bedrift med 37 årskøer
CH-60	Østrigsk bedrift med 60 årskøer
NZ-1059	Newzealandsk bedrift med 1.059 årskøer
AU-260	Australsk bedrift med 260 årskøer
US-3000CA	Amerikansk bedrift med 3000 årskøer i Californien
NZ-412	Newzealandsk bedrift med 412 årskøer
US-1100CA	Amerikansk bedrift med 1100 årskøer i Californien
US-2272NM	Amerikansk bedrift med 2272 årskøer i New Mexico
AU-379	Australsk bedrift med 379 årskøer
US-500WI	Amerikansk bedrift med 500 årskøer i Wisconsin
RU-850NW	Russisk bedrift med 850 årskøer i den nordvestlige region
US-450NY	Amerikansk bedrift med 450 årskøer i New York
CN-1710BE	Kinesisk bedrift med 1710 årskøer i Beijing
RU-230W	Russisk bedrift med 230 årskøer i den vestlige region
CN-2250	Kinesisk bedrift med 2250 årskøer i Shanxi
CN-320BE	Kinesisk bedrift med 320 årskøer i Beijing

Bedrifterne er et gennemsnit for en bestemt bedriftsstørrelse. Der er stor forskel på, hvor geografisk store landene er, hvorfor bedrifterne i nogle lande er væsentligt forskellige indenfor landegrænserne. Eksempelvis har Tyskland bedrifter på størrelse med de danske i den nordlige del, små bedrifter syd

på, og større bedrifter i det gamle Østtyskland. Deres økonomi er meget forskellige, og derfor er de forskellige størrelser med – og ikke på et aggregeret landsniveau.

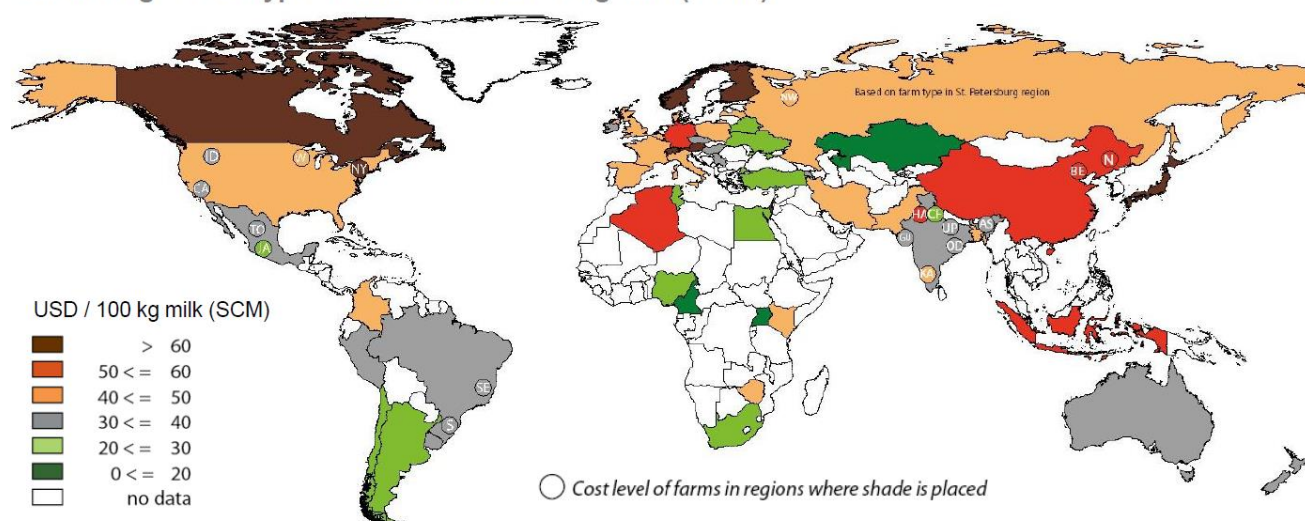
Resultater og diskussion

Status på produktionsomkostninger og mælkeproduktionen i verden

Omkostningsniveauet på verdensplan til at producere 100 kg mælk er vist i figur Figur 1. Omkostningen ved at producere mælk er på et middelhøjt niveau i Danmark. Det er lavere end i Norge, Finland, Canada og Japan, der er fremhævet som de lande, der har de højeste produktionsomkostninger. I den lave ende ligger lande som Ukraine, Hviderusland, Argentina, Peru og Sydafrika med de laveste omkostninger til at producere mælk. De store lande indenfor mælkeproduktion, fx New Zealand og USA, har omkostninger på middelstort niveau, som også er den gruppe, Danmark tilhører. Der er dog et stort spænd i omkostninger indenfor gruppen, som belyses tydeligere i figur Figur 5 og figur Figur 12.

Cost of milk production in 2019

On average sized typical farms in USD/100 kg milk (SCM*)

Low cost (< 30 USD): Ukraine, Belarus, Argentina, Peru, South Africa

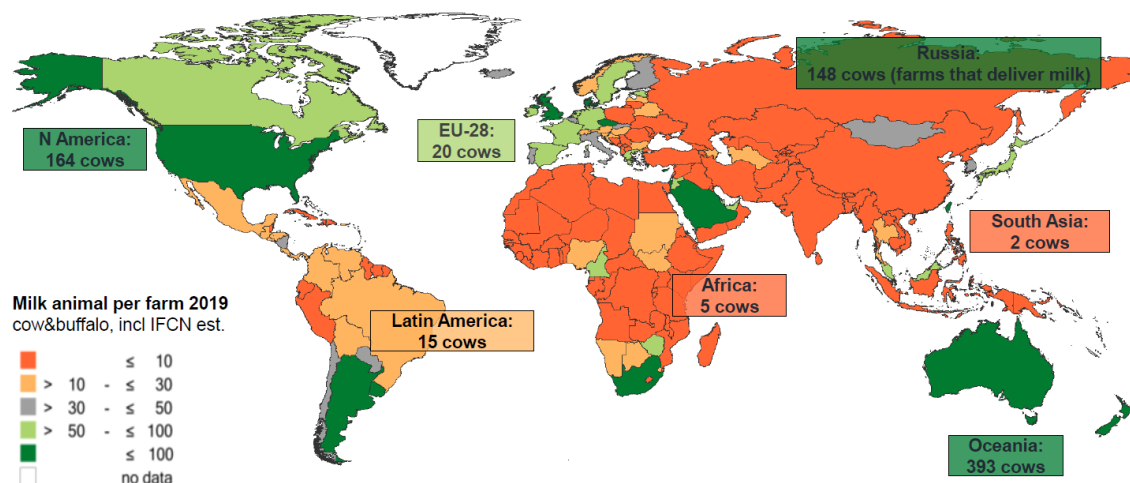
Moderate (30 – 50 USD): New Zealand, Australia, parts of Latin America, parts of Europe, US, South Asia

High cost (>50 USD): Canada, Japan, Switzerland, Scandinavia, China

Figur 1 Kort over omkostningsniveau til produktion af 100 kg mælk på verdensplan

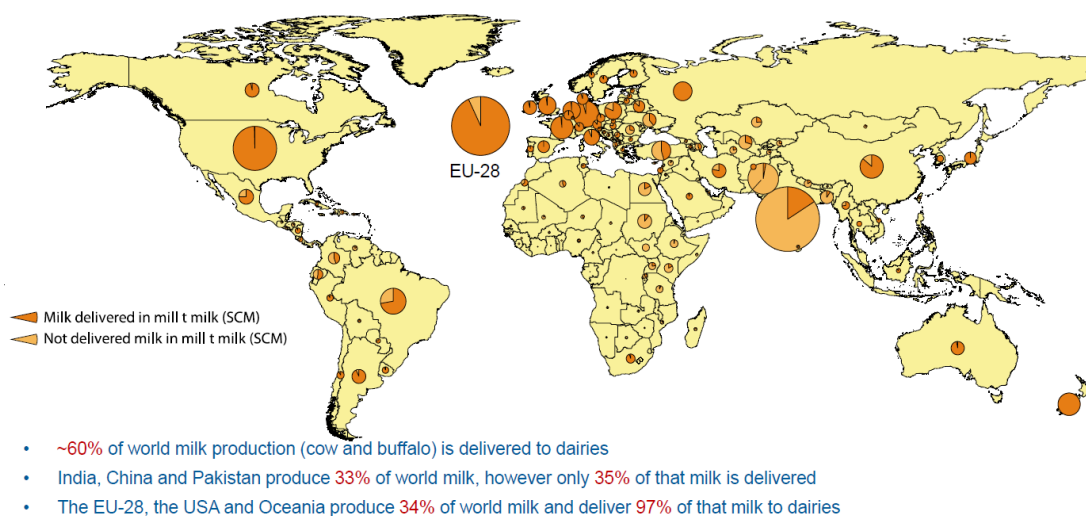
Mælkeproducenterne rundt om i verden har meget forskellige produktionsforhold og størrelser. Figur Figur 2 indeholder et kort over bedrifternes gennemsnitlige størrelse på verdensplan. Den samlede produktion er vist i figur Figur 3. Der er i mange lande en stor mælkeproduktion, der aldrig når frem til et mejeri, hvilket gør det svært at estimere den samlede produktion. Det er dog et arbejde, IFCN har specialiseret sig i de seneste 20 år og er anerkendt for. Det drejer sig for eksempel om Indien, som er verdens største producent af mælk og er større end den samlede europæiske produktion. I figur Figur 4 kan selvforsyningsgraden ses. Her ses, at Indien også bruger hele landets produktion af mælk. Danmark har en af verdens største selvforsyningsgrader af mælk sammen med meget få andre lande, der har over 150 % i selvforsyningsgrad. New Zealand topper dog listen med en produktion, der er knap 8 gange større end landets eget forbrug af mælk.

Average farm size per country in 2019

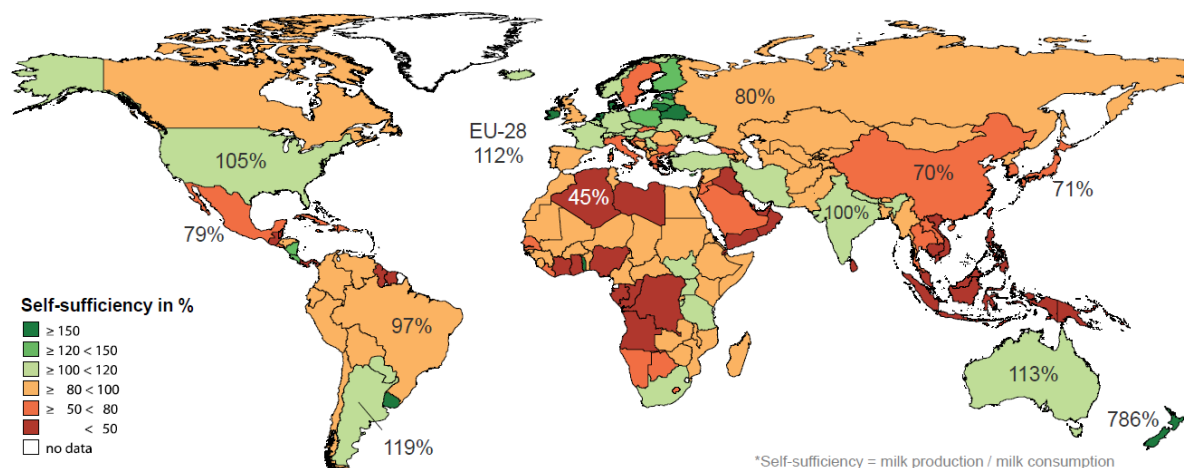
Figur 2 Kort over gennemsnitsstørrelsen på bedrifter i verden

Status of milk production and delivery in 2019

Figur 3 Kort over mælkeproduktionen på verdensplan og den andel af landenes produktion, der leveres til et mejeri

Self-sufficiency in 2019

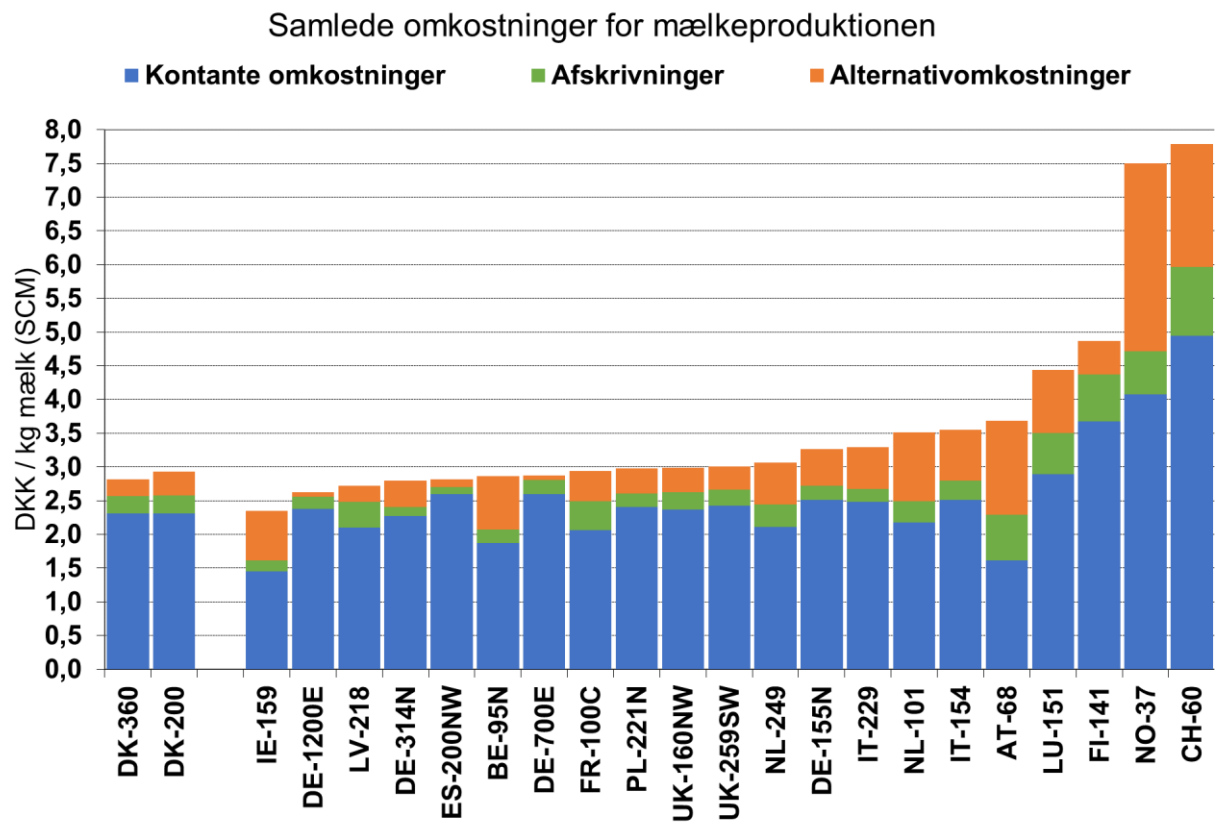

Figur 4 Kort over selvforsyningsgrad

Produktionsøkonomi i et europæisk perspektiv

I de følgende grafer ses der på de europæiske produktionsomkostninger og afkast. Opgørelsen medtager produktionsfaktorer vedrørende mælkeproduktion, således at ejertid og egenkapital medregnes som en omkostning under alternativomkostninger. Indtægterne består af salg af mælk og dyr sammen med hektartilskuddet til grovfoderarealet og anden støtte relateret til mælkeproduktionen. Omkostningerne er opdelt i tre elementer. Kontante omkostninger og afskrivninger er de udgifter, der relaterer sig til mælkeproduktionen. Dertil er beregnet en ejeraflønning og forrentning af kapitalen, som er et udtryk for de manglende indtægter, som ejerens arbejdskraft og kapital kunne have givet, hvis denne ikke var brugt i mælkeproduktionen. Disse omkostninger benævnes som alternativomkostninger.

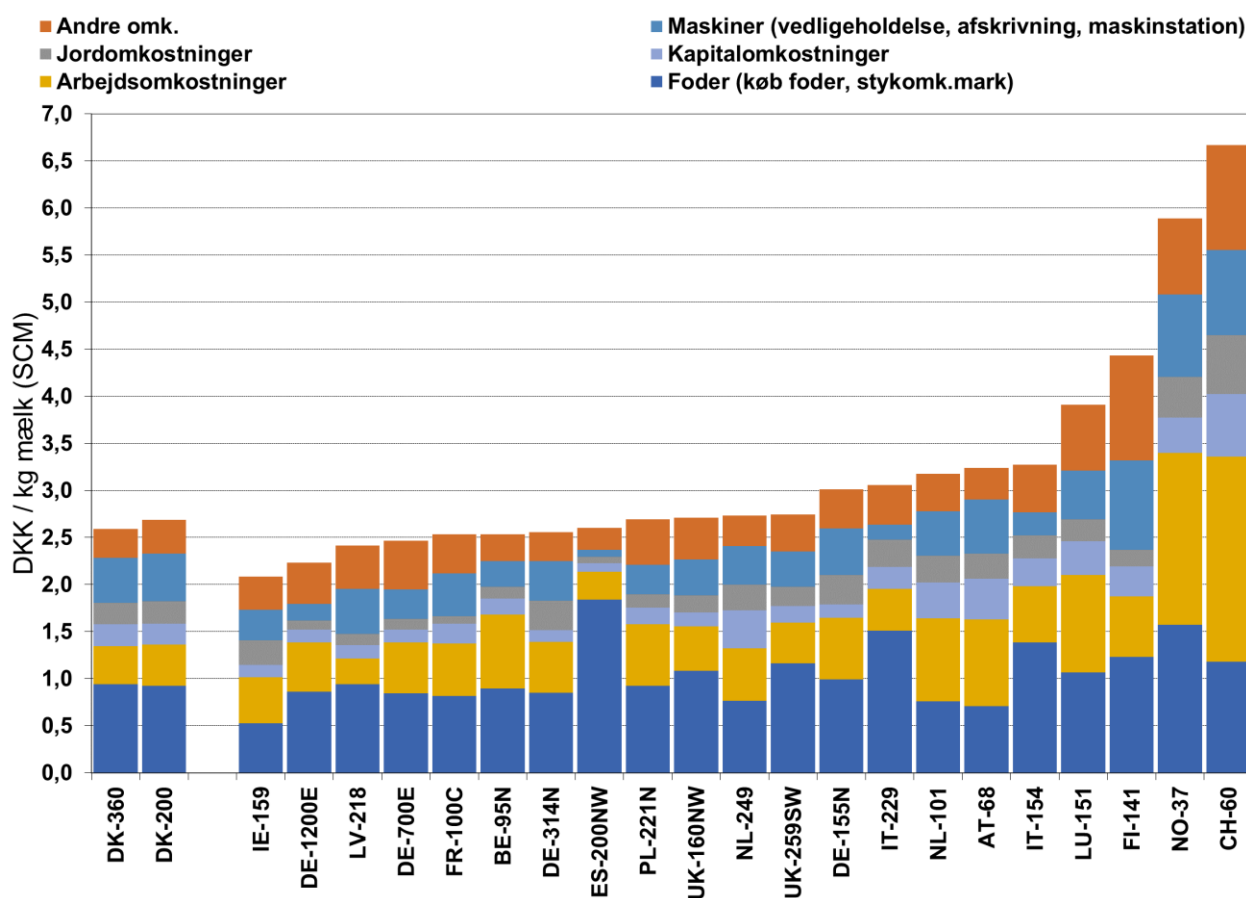
I figur Figur 5 vises omkostninger til mælkeproduktion for europæiske bedrifter. I disse tal er ikke inkluderet indtægter fra kød og landbrugsstøtte, som regnes på indtægtssiden, der vises senere. De danske bedrifter ligger lige under middelniveauet. Det er værd at bemærke, at Danmark har et højt niveau af kontante omkostninger, hvilket bevirker, at lave afregningspriser på mælk slår hårdt igennem på økonomien.

Figur 5 Rangering af omkostninger til produktion af mælk for europæiske lande.

I figur Figur 6 vises produktionsomkostningerne opdelt i produktionsfaktorer.

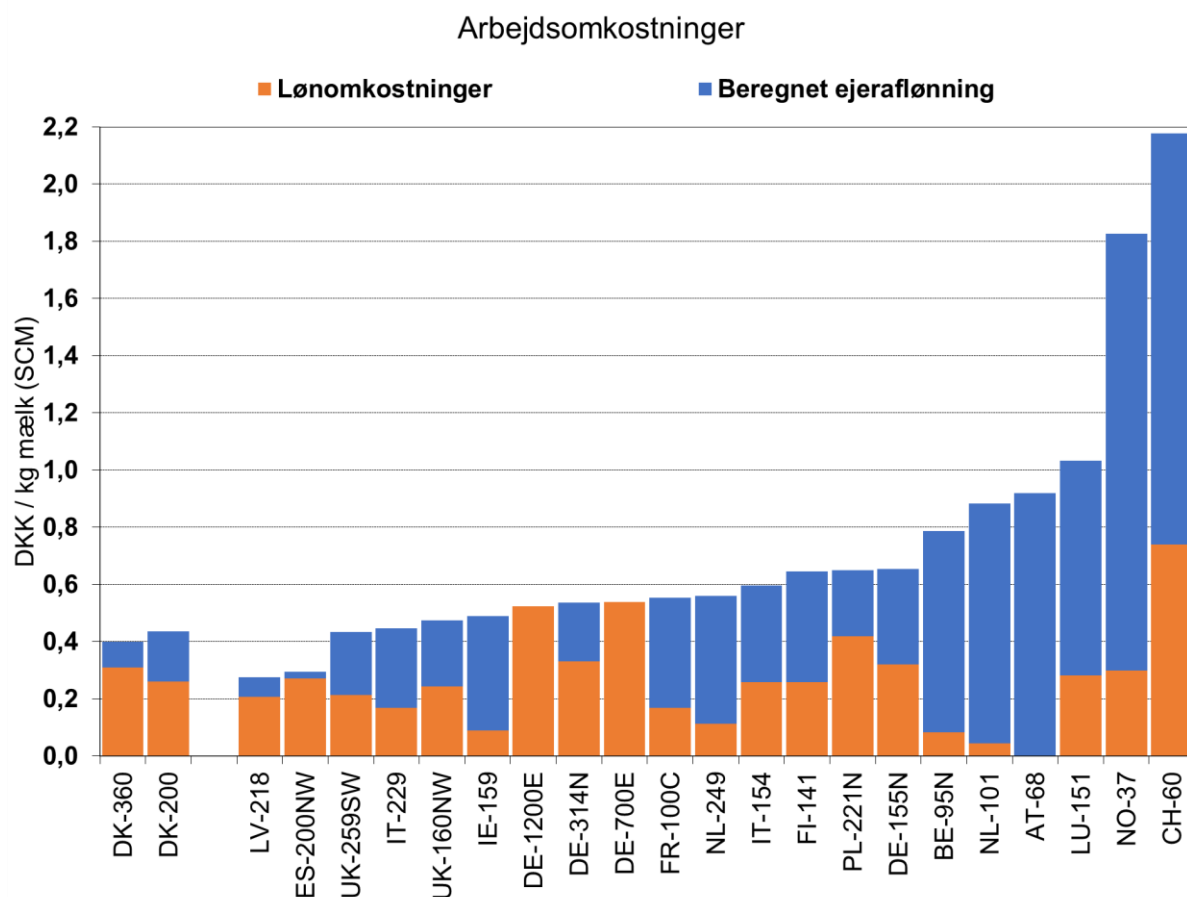
Omkostninger opdelt på produktionsfaktorer

Figur 6 Produktionsomkostninger opdelt i faktorer

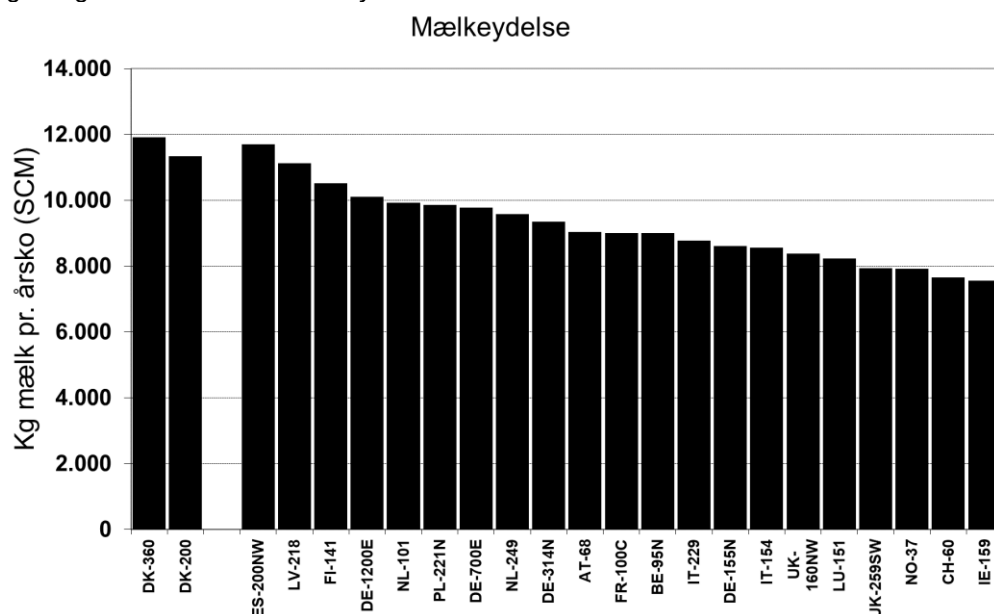
Arbejdsomkostninger

I figur Figur 7 ses arbejdsomkostningerne, som er opdelt i løn og beregnet ejeraflønning. Danmark ligger lavt, hvilket er opnået ved en effektiv produktion og besætningstørrelser, der er væsentligt større end det europæiske gennemsnit. Omkostninger skal ikke ses alene, men i samspil med de andre produktionsomkostninger, da der kan være et trade-off mellem arbejdsomkostninger og kapitalomkostninger.

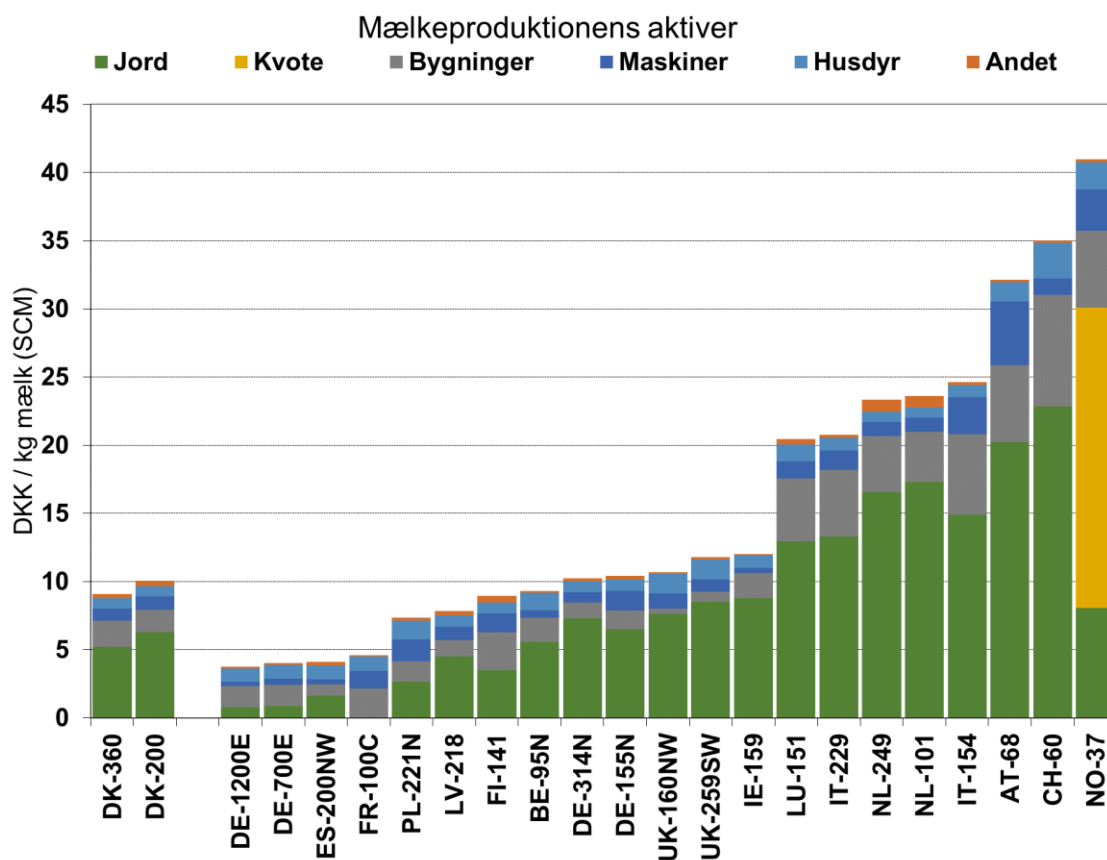
Figur 7 arbejdsmkostninger

I figur Figur 8 vises bedrifternes ydelse.

Figur 8 Mælkeydelse

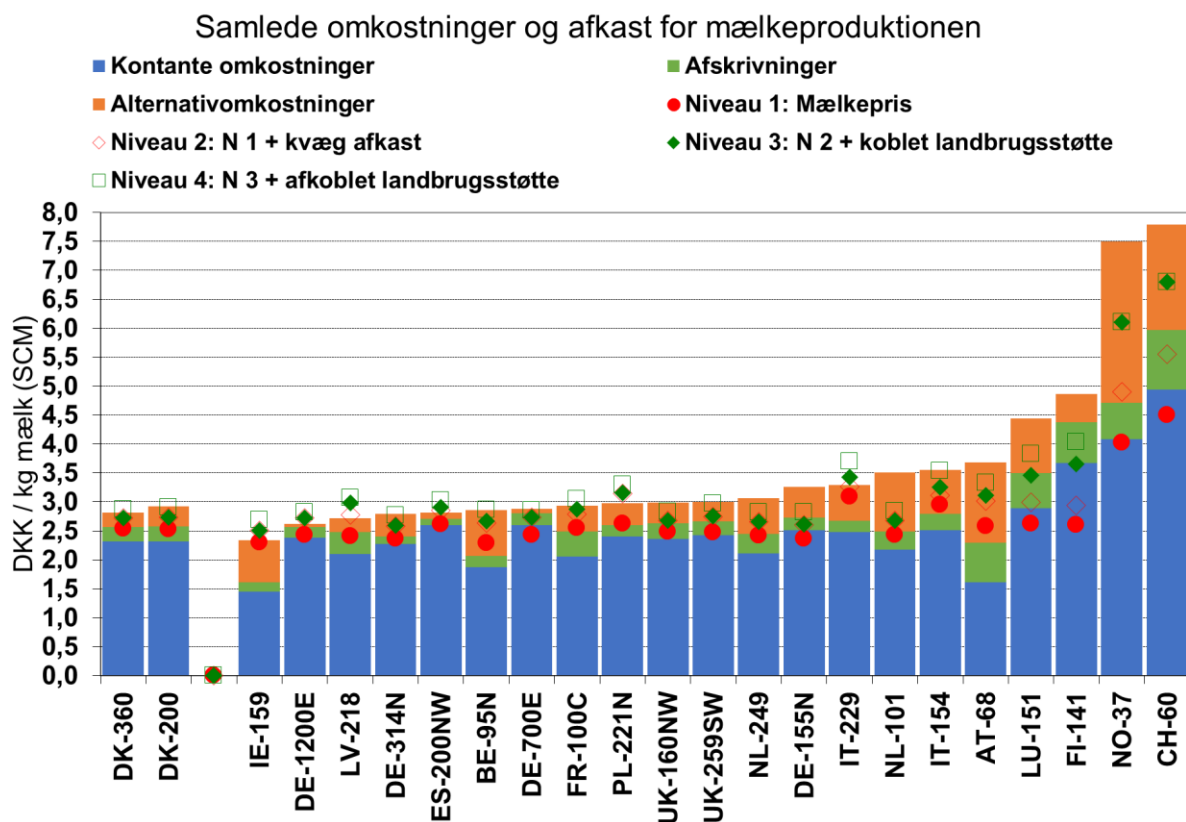
Hvor mange aktiver, der er bundet i produktion, kan ses i figur Figur 9. Der er meget stor forskel landene imellem, hvor de afgørende faktorer er størrelse og effektivitet i produktion og desuden hvor kapitalbundet produktionen er. Egen jord, der bruges til grovfoder, tæller med her, hvilket gør, at der er forskel på bedrifter, der ejer jorden, og bedrifter, der forpagter jorden til grovfoderet.

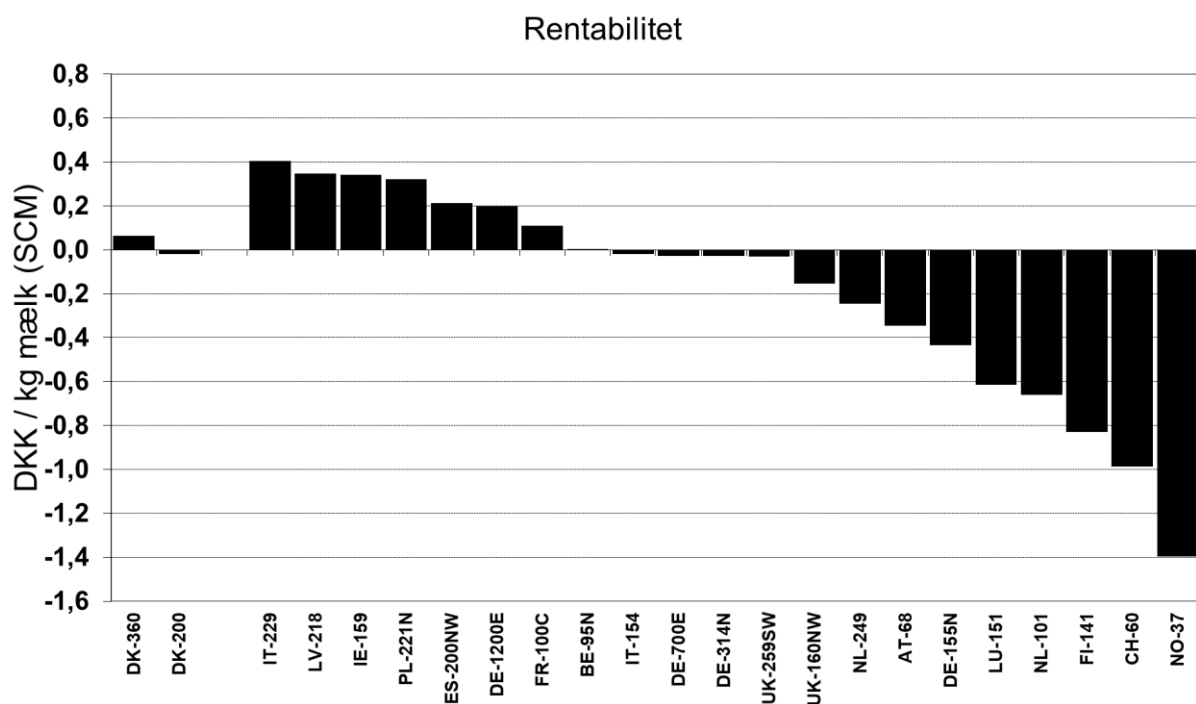
Figur 9 Aktiver i mælkeproduktionen

De afregningspriser, bedrifterne får, er forskellige. Især de lande, der er uden for EU-samarbejdet, har væsentligt højere priser, hvilket fremgår af figur Figur 10. Her er det også muligt at se, hvor meget salg af dyr og tilskud beløber sig til omregnet til kr. pr. kg mælk. Der er ikke meget koblet landbrugsstøtte i EU, men der er lidt i de forskellige lande, og de lande, der ikke er med i EU, har koblede støtteordninger i større stil.

De danske bedrifter får lige knapt dækket alle deres omkostninger inkl. alternativomkostningerne. Rentabiliteten er opsummeret i figur Figur 11, hvor de samlede indtægter er fratrasket de samlede omkostninger, inklusive fuld ejeraflønning og landbrugsstøtte. Det placerer Danmark i midterfeltet, hvor den italienske bedrift topper listen med et overskud på 40 øre pr. kg mælk efterfulgt af de lettiske, irske og polske bedrifter, der ligger lige under med godt 30 øre i overskud pr. kg mælk.

Figur 10 Omkostninger sammenholdt med indtægter

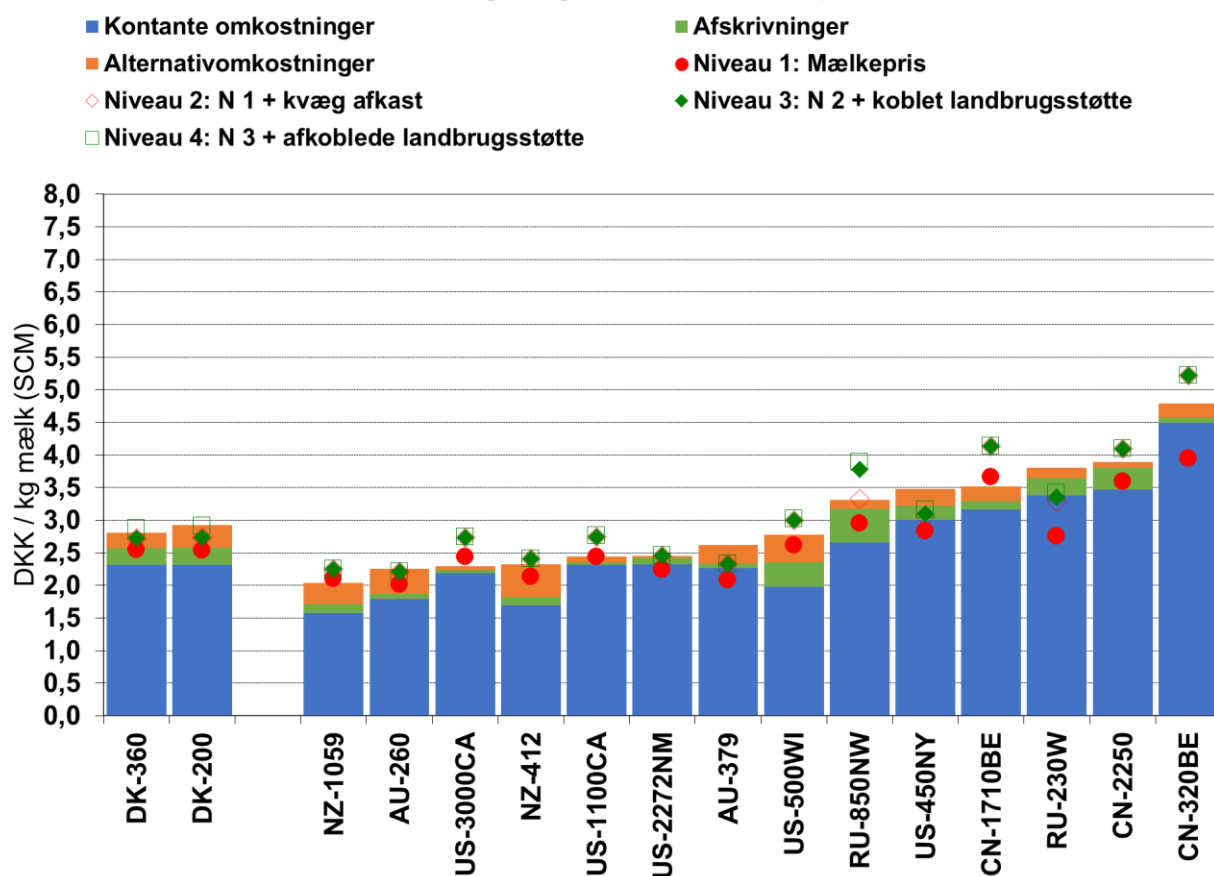

Figur 11 rentabilitet

Produktionsøkonomi på Verdensplan

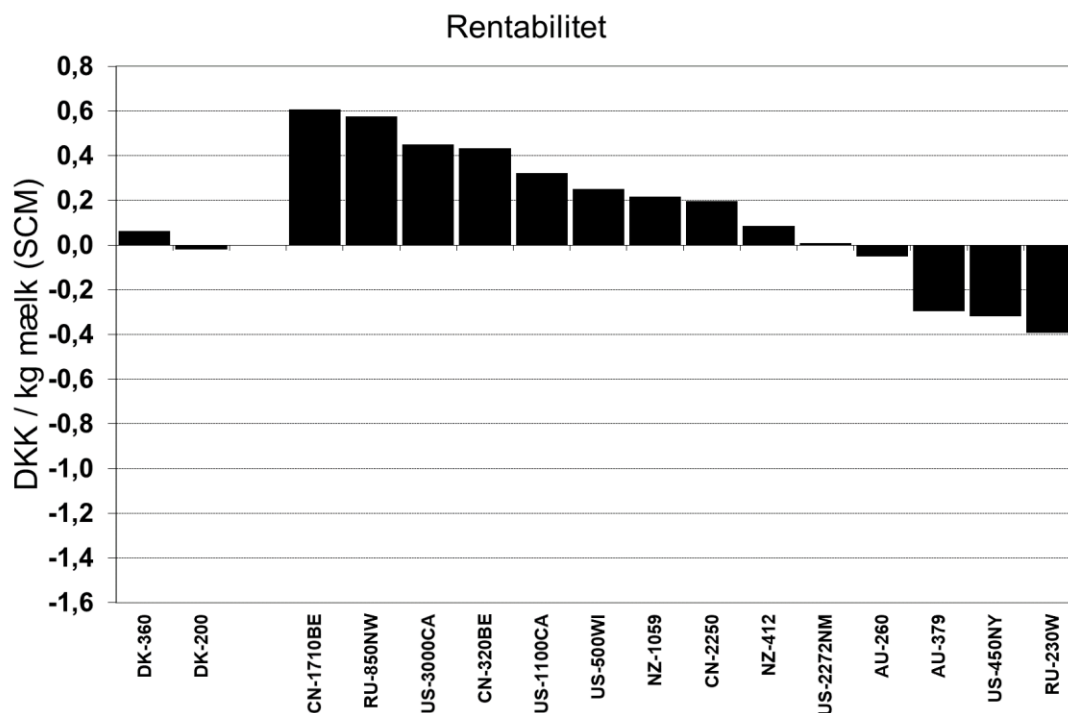
I figur Figur 12 (ligesom i figur 10) ses omkostninger og indtægter for udvalgte bedrifter på verdensplan. USA New Zealand og Australien har lavere omkostninger end de danske bedrifter.

Samlede omkostninger og afkast for mælkeproduktionen

Figur 12 Økonomi i mælkeproduktion på verdensplan

Det ses også, at Kina – selv med meget store bedrifter – stadig har høje omkostninger til produktion af mælk. Også Rusland har højere priser. Fælles for disse lande er, at der fokuseres på at opbygge indenlandsk produktion, hvilket afspejles i de høje afregningspriser.

Figur 13 Rentabilitet på verdensplan

Sammenhæng mellem omkostningsniveau og mælkepris

Der er stor forskel på omkostningsniveauerne til at producere mælk på verdensplan. Men det gælder også, når der ses på afregningsprisen. Eksempelvis er new zealandske bedrifter i bund med omkostninger til at producere mælk. Men det betyder ikke nødvendigvis, at de tjener mest på at producere mælk. Deres afregningspris er nemlig også lav, hvilket kan hænge sammen med, at en stor del af mælken eksporteres som mælkepulver, ofte til Kina, og at de dermed har et relativt lille lokalt højværdimarked. Derudover vil der altid være en tilpasning af omkostningsniveau til de afregningspriser, der opnås. Havde New Zealand et omkostningsniveau som det danske, ville sektoren slet ikke eksistere, hvilket også er tilfældet, når der er høje priser. I så fald vil det ofte kapitalisere sig i omkostningerne.

Konklusion

Danmarks omkostningsniveau til produktion af mælk ligger på et middelhøjt niveau på verdensplan. Højere end mange af de lande, der sammenlignes med på verdensplan som eksempelvis USA og New Zealand. I et europæisk perspektiv er produktionsomkostninger i den lave ende af middelgruppen. Overgået af Irland og større østeuropæiske bedrifter. Men lavere end mange centraleuropæiske bedrifter.

Mælkeprisen kunne i 2019 lige netop dække alle omkostninger inkl. ejerløn og forrentning af kapital, hvilket også er på middelniveau på verdensplan. De afregningspriser, Danmark opnår, er i den bedre ende set på verdensplan. Der ses også en klar sammenhæng mellem omkostningsniveau og afregningspriser på mælk.

På længere sigt er det vigtigt, at det danske landbrug er konkurrencedygtigt for at kunne sælge på verdensmarkedet, som sætter udgangspunktet for de afregningspriser, der opnås i Danmark.